

ХВАТА УРАТА

№ 2.

Веділя 11 червня (іюня). 1917 року

№ 2.

Українська щотижнева часопись Г.-Р. (С.-Р.).

Передплата на місяць — 45 коп.

Почтова адреса: — М. Хайборівськ. Почт ящик № 25. Редак.: Лисинівська 49, кв. 10.

Ціна окремого примірника 10 коп.

З М І С Т.

- 1) Наші справи.
- 2) Що це значить?
- 3) З воєнним життям.
- 4) порозуміння недерижаних націй.
- 5) Що дється на Україні.
- 6) Що дється на Далекому Сході.

М. Хайборівськ 11-го червня.

Наші справи.

Воно і равенство нілзя провести в життя тільки написавши закон про волю та равенство. Поки не буде міських підвалин до такого закону, доти цей закон буде тільки бумажов. Поки аві третини народи (як у нас зараз) буде зовсім неграмотні і політически не виховані, доти цей народ буде іграшкою в руках освічених та усяких міщаних людей.

Для досягнення волі та равенства необхідно:

Щоб уесь народ получав, при намір, середню освіту.

Ми будемо добиватись, щоб уесь народ став як світ освіченим.

Тоді він буде добрим робітником у всякій роботі, як руками так і головою. Тоді він буде добре розуміти закони, читати добрі книжки та читати.

Тоді народ буде розуміти, яку участь він повинен приймати в державній роботі. Тоді тільки можна прищепити погляди законності.

Тоді тільки можна буде сказати, що государство культурне. Тоді тільки уесь народ зможе держати владу в своїх руках.

Тоді тільки він зможе вибирати в Государственну Думу (або може вона назветься другим словом) кого захоче і ко-го він знайде необхідним вибрати, а не так як тепер — грамотного чоловіка приходить з вогнем шукати, посылати ж неграмотного все так само, а пошти всякий добре грамотний тепер отбився од народу дуже далеко.

Щоб цього на далі не було, і треба добиватись, щоб уесь народ, як чоловік так і жінки, получили середню освіту. І щоб ця освіта була обов'язкова для всіх, тобто щоб не було права відказатись від неї. І вона повинна бути безплатною.

Ві попереднього ми маємо такий приклад:

Во Франції установлена теж середня освіта. Там теж існує всеподне свячення. Але для того, щоб владі впадала плата з кожного учня, так що бідний народ застаеться тільки. І тільки народ не може відказатись з нею освіченими та

багатими буржуями (паначами).

У панів дві головні сили в руках — багатство та освіта. Марочі ці сили, вони досягли того, що вся власть в їх цільних руках. Років скільки тому назад були у Франції вибори в парламент (наша Дума теж парламент). Біднота та темнота довели народ до того, що були обрані такі депутати: хліборобів, усяких заводчиків (і робочих), крамарів, банківських служаших та їх хазяїнів вибрали 152 депутати, до-хоторів 37 депутатів, учених, письменників, художників — 97, чиновників — 212, а всього 518 душ. Як бачите, без всеподнекої середньої освіти в парламент пройшли пошти цільком пани та підпани. Од усяких великих і малих хліборобів з додатком заводчиків та крамарів прийшло всього третина. А як одібрати відділи велике панство, то на долю селянства пошти нічого і не застанеться.

Таким чином, без освіти темний народ бовує тільки грошом в руках лавних та сильних людей і пар-тиї. Тільки освіта дасть народові справжню волю, вона ж передать і владу із рук панів до рук усього народу. А коли народ буде міцно тримати владу в своїх руках, то так же міцно буде в його руках і земля і всякі інші багатства.

Зараз велике панство зашикло. Але і досі в його руках два дуже міцні оруддя: багатство, та — освіта засталося.

І от, коли пани єдять собі ни-шком — треба зараз же поставити освіту на певну дорогу. Освіта потрібна не для того, щоб діти наші ішли на завдані в чиновники. Ні, ми виганяли дітей із рідної хати того, що дома їм ні на чим було робити, а коли буде земля, то освіта буде скрашувати життя людини та служити самим здоровенним оруд-дем проти заходів панів — богачів проти селян та робочих. І селянам і робочим нічого буде їти займатись освіченого чоловіка між чиновни-ками та паначами для того, щоб по-слати в парламент, або на яку об-щеску службу, а такий чоловік бу-де завжди дома і він завжди буде отговювати інтереси своїх виборців, бо по скінченні строку сам повер-неться назад і буде жити те, що посплав, як сполнив службу, на яку його було вибрано.

Що це значить?

Коли воєнний міністр О. Керен-ський проїздив через Київ на фронт, то на вокзалі між иншим, торкнув-шись національних справ, заявив, що народи Росії осержать права,

але коли зараз хтось «захоче урати собі ласий шматочок, тому ми (ро-сійне чи уряд) гукнемо: «Руки прочь!» Фраза велими невинна, бо не знати, до кого вона стосує-ся, але до кого-ж вона могла сто-суватись. Про росій-ян мови нема, євреї заваляли себе, як національ-ний шматок, поляки поки що ніяких виразних домагань що до україн-ських земель, що тягнуть до Києва, теж не показали. Лишавсь ми, українці, котрі зовсім виразно за-явили, що вважамо себе тут госпо-дарями, бо земля спокон-віку наша, що ми домогамось проголошення на Установчий Раді автономії Укра-їни, що ми не маємо на думці по-милити інші народи, які живуть на нашій землі і т. д. Що-ж тоді має значити «ласий шматочок»?

Не март було б про це знати мову, бо не раз може і відповідаль-ний особі зайти таке, що слово сказано не обережно, так і лишає-ся невдалим виразом без якого-сь там громадянського змісту. Але ось надійшла телеграма про відносини, які утворились в О. Керенського з фінляндцями. Коли О. Керенський звернувся с.-д. фінська партія з домаганнями, щоб народ фінляндії мав право по своїй волі встанов-ляти для себе той чи інший лад, вибрати уряд і його голову, скла-дати торговельно-економічні умови з иншими державами, — щоб вкази Фінляндія мала повну незалежність, окрім зовнішньої політики. Акт про незалежність фінляндії мали би підписати й інші європейські дер-жави. О. Керенський поведомив пар-тію, що він згожується з тими до-моганнями, але не приймає того пункта, де говориться про міжна-родню гарантію.

Коли сенат подав Тимчасовому Правительству проект розширення фінської автономії, то саме О. Ке-ренський виступив дуже гостро проти нього, бо це, мовляв, трохи не оповіщення війни збоку Фінлян-дії. В народньому домі — як каже газета — «Ткоміс» — перед сеп-татами та матросами з уст Керенсь-кого почулась пересторога на адресу фінляндії. І що пересторогу газета вважала за образи для фінського народу.

Ми не маємо наміру заявляти про таку саму образу нам од язичи міністра на вокзалі Києва: фраза воєнного міністра глуха і не вираз-на. Але все-таки вона мала на меті якісь — наші чи кого иншого — домогання, і звучить вона дуже різко. Міністр має на думці взяти що до народів Росії якіясь рішучий тон, не маючи одначе певного плану, то ми мусимо заявити, що

це велика й легковажна помилка.

З народами так не говорити і не розмовляти. Можна кричати скіль-ки дуку — «Руки прочь!», але наро-ди цього просто не почувуть, бо вони з неохотою силою тягнуться до свого права, і тепер нема нія-кого сумніву, що вони його здобу-дуть. Значить, щоб відносини бу-ли ясніші, російський уряд повинен нашірші заявити про свій погляд на національні домагання, — тоді не буде ні глухих поглядів на пересто-рог, а буде або згода або ворожнеч-ча. Тоді буде боротьба, перший акт якої одбудеться на Установчих Зборах.

Андрій Ніковський.

З НУСЬКИМ НАМІТНИМ

Врало під гнівим подихом люди царське самодержавіє і Росія стоїть на порозі і

леду, без троїня, без самодержав-ства. Тимчасовий Уряд сповістив селянщина Установчих Зборів

на підставі рішеного, загального, безпосереднього, таємного виборчого права. Оповідієно волю слова, збо-рань, спілок. Перед народами Росії

одиночно двері в велику майстерню, де буде творитись нове життя.

Ми, українці, віримо, ми хочемо вірити, що ці двері для нас не бу-дуть тісними, ніж для кого будь в державі. Ми сподіваємось, що но-вий уряд ні одним рисом, ні одним словом не повторить того, що чи-ниє нам старий царський уряд, що проголошений волю зборань, спі-лок не будуть для нас поставлені в нічці межі, ніж кому другому.

Ми покладаємо шире надію на те, що оповіщення селянщини національ-них обмежень буде зрозуміло.

Нас обмежено давно, у нас обмежа-но самодержиди сотні літ тому наші права і наші здобутки посто-янні та культурні чи будуть же сказані ці обмеження? Чи буде нам повернена наша школа, наш суд, наша автономія, наше і все-людське право на самоврядування?

Українці! Таке чи инче розв'язуєть-ся цього питання залежить не тільки від уряду, а й від нас самих. І найбільш од нас! Ми повинні всі ми нашими силами стояти за той лад, який проголошено сучасним Урядом, за ті можливості, які роз-гортаються перед нами.

Ми більше, ніж хто, «українці» бачили, щоб склянки Установчих Зборів було заповнено му менше ніж хто, можливо бачати пересторо-ки монархії. Для нас пересторога — це стур Російської держави, а не пересторо-га нашого народу.

гарту демократизацію земства на основі прямого, тайного, рівного і всеобщого виборчого права.

Про війсьськ.

9) З'яв. вказав необхідним по-требу формування з запасних військ частин окремих українських частин, а тим, щоб ці частини стояли на Україні.

10) Вилучення українців військових на фронті в Українській війні частини бажане поскільки це не буде шкодити боєздатності армії і позначатиметься волі військовиків.

11) З'яв. вказав потрібним організувати в Києві Української Краєвої Ради селянських депутатів для спільної роботи з радями робітничих і солдатських депутатів.

12) З'яв. вказав необхідним:

- а) щоб вся провінція для українського народу від низшої до вищої школи велася українською мовою.
- б) щоб наука була безплатною і обов'язковою для дітей обох полов.
- в) щоб шкільні програми були так складені, щоб діти могли переконатися з низшої до вищої школи.
- г) щоб школа була не церковною, не записною, єдина відома народною.

Про церкву.

13) З'яв. висловлює побажання, щоб Огове Боже в церквах на Україні лунало на українській мові.

Про харчову справу.

14) З'яв. висловлюється за те, щоб селянство організувало негайно прийом хліба на місцях та догляд за його часною одправкою на заплановані дороги а також постановив домогтися од Губернських харчових комітетів, організувати негайно одправку хліба в армію.

Про війну.

15) З'яв. вважаючи війну найбільш лиходійським нещастям, визнає, що тепер демократія Росії тільки обороняється, захищає свою волю, через що правительством повинно заохочувати всеобщий мир за раз же, як виявиться, що правительств ворожих держав омовляється од анексії та контрреволюції і дають згоду на самовизначення народів. Для того щоб знати думку про це наших союзників, наше правительством звернулось до них з запитанням, на яких умовах вони згодні замирити.

Ми звертаємось до всього трудового селянства всіх воюючих держав, щоб вони напали на свої правительств аби ті одмовилися од анексії і контрреволюції, а поки ми—селяне заявляємо, що будемо вести війну поки наші вороги не згодяться на вище згадані умови на мир. Щоб український народ міг після замирення захити повні національним життям в цілому, не рошматаний між ріжними державами, Тимчасовий Уряд має подати, щоб представники народу українського взяли участь в міжнародному конгресі.

Після того, як було прийнято ці резолюції з'яв. намітив 3 кандидатів од Губерн. Після балотировки більшовистів було обрано М. А. Шевченка, З. Г. Гордієнка та З. Г. Бондаренка. Далі розпочалися вибори од повітів.

В 9 г. ввечора збори було зачи-нено. В 9 г. ввечора мають обшукати збори депутатів селянських од всіх українських губерній

Такі ж постанови виніс губернська селянський з'їзд в Полтаві, на якому було 1000 чоловік.

Український Нац. З'їзд Слобожанщини у Харкові. Висловив, відомий З'їзду обговорення постанови Українського Національного Конгресу в Києві та зборання Харківської Губерн. Нац. Ради.

До У. Ц. Р. надійшли такі телеграми, приїзтання, заяви і т. ин.: З Катеринославу. Загальні Установи Збори „Прогресу“ в посольстві Катерининської Новоросійського повіту шире вгають Українську Центральну Раду у Києві і при-знають її дійсним представителем народу Українського в справі за-ведення автономного ладу на Україні. Голова зборів: Ти-прин, писар: Митурин.

3 Тури. Українці 31 запального пошку на загальному зборанні 11 травня 1917 року постановили:

- 1) Цілоком призначити до Української Центральної Ради, яка ви-словлює бажання всього Українського Народу в межах і поза межами України.

2) Підтримувати Українську Центральну Раду в її домаганні Національно-Територіальної автономії України і Російської федеративно-демократичної Республіки.

Голова зборів: Турин, секретарь Карпенко.

3 Брацлава. Перше Брацлавське Земське Зібрання шире вітає Раду, бажаючи частя вілній України.

Голова Зібрання: Пилипенко.

3 Ромеюського повіту. Селяне села Миколаївки Ромеюського повіту, радісно святкуючи 1-ше травня свя-то доведеної волі вітає Центральну Раду і бажає їй надати успішно працювати для згуртування усього Українства.

Учовокожалі: Микола-Павло, учи-тель: Гибич.

Загальні збори Білорічської організації „Української Демократичної Спільноти“ 11 травня 1917 року постановили:

- 1) Вітати Українську Центральну Раду, яка представництво організованій волі всього Народу Українського і висловити її побажання успіху в боротьбі за широкую автономію України в федеративній республіці російській.

2) Вітати „Український Військо-вий Генеральний комітет“.

3) Впорядкувати в м. Білорічах (Бессарабської губ.) день національного фонду.

Голова Ради Білоріч. Організація: Г. П. Андрійський, Секретар Ради: Ганчик.

3 фронту. Товариство салдат і офіцерів Українців 323 Юрійського полку висловлює своє довір'я Укр. Центр. Раді виконавчому органу Свідомої України в вимогах широкій національній автономії в федеративній Росії, з захватом підтримки наші національні вимоги усіми силами не шкодуючи життя, шле своє шире привітання.

14 травня 1917 року. Голова Товариства: Левинський, Члени: Олексій Собіна, Д. Пивенев, Е. Кузьменко, Скарбник Поручик Прокопенко.

3 фронту. Українці парка 29 окремого полкового тяжкого дивізіона 30 квітня гуртом порішили переслати вам свій привіт. Всі ми будемо піддержувати вас в справі домагання федеративної республіки і повної автономії України. Почули, що польська рада Варшави претендує на Київщину—вої ми станемо проти такого грабування (чужого добра) що їм не належить. Просимо доро-

жати свободу і волю нашої рідної України.

Комітет Українців.

3 фронту. Від широго серця шлемо привіт позиційний і подяку Центральній Раді і професору Грушевському за діяльність на національну грунту України.

З лозунгом: «Хай живе автономія України» ми прилучаємось до Ради і очолює буди підтримувати її, щоб здобути волю України.

Зібрали офіцерів іришників (68-го піхотного дивізію).

Установи загального зібрання Українців у Тернополі. На загальному зібранні українців салдатів, офіцерів та службачих у громадянській організації (що працюють на оборону) висловили такі постанови:

- 1) Донатитись національно-територіальної автономії України без передумки між правобережної, Галичини, Буковини, лівобережної, крани Війська Донського і Кубанського.

2) Визнати потрібним, щоб Тимчасовий уряд видав юридичний акт, яким би автономія України була признана

3) Захищати до останнього новий Російський Державний лад, а також автономію України від зовнішніх та внутрішніх ворогів.

Таких привітань безліч.

Вчительські українські курси.

12 Травня, в годину дня, почалися в помещанні першої Епархіальної школи вчительські українські курси Києвського повіту. Відкрив їх привітанням до вчителів повітовий Комисар п. Шаповал.

Потім, помішник попечителя школьного Округу В. Науменко, звернувшись з привітанням до вчителів, між инчим зазначив, що вже настала та пора, коли работа в на-шій Українській школі, після довгого і тяжкого гніту, може вестись вільно і без всяких перешкод. Про-мова закінчилась побажанням шире працювати вчителям в своїй рідній оновленій вілній школі.

Центральний комітет української партії соц-рев. скликав на 3—4 люня з'їзд партії. На з'їзд між ин-шим мають бути обговорені такі питання: 1) затвердження програми партії, 2) об'єднання соціалістичних укр. партій, 3) вибори постійного ц. к. партії. Представники поси-лаються по 1 на кожних 25 чле-нів організації. Організації, що ма-ють менше 25 членів, присилають по 1 представнику. За справками звертатись по адрес: Київ, Львів-ська 10, м. 13, центр. ком. У. П. С. Р.

З а н и н .

до Салдатів Українців всього Західного фронту.

Товищі Салдати!

1) Де б ви не були, товариші, чи по запасних частях, чи на фронті,—зараз же силікайте всіх українців свої часті, читайте їм нашу відозву-заклик і закладайте свій гурток чи громаду Українців.

2) Вибирайте зараз же собі Старшину: Голову, містополю, писаря (секретаря), скарбникого і бібліотекаря.

3) Накажіть свої Старшині зби-рати вашу Громаду чи Гурток, як тільки щось гуртом хочете розмір-кувати.

4) Зараз же закладайте Українсь-кий Салдатський клуб.

Такий клуб закладайте або для кожної часті, або для кількох частей, коли вони живуть в одній районі.

В клубі збирайтесь, читайте книжки, кончіте туля українських агіта-торів, бесідайте (для промов).

5) Зараз же закладайте книго-збірню Громади. Для того збирйте грошей та виржайте бібліотекаря купити книжок українських, а справ-ки про це навести їм треба в Українській Громаді Штабу Західного фронту.

6) Зараз же зв'яжіться з нами бо наша „Фронтowa Укр. Громада“ Штабу Західного фронту“ тільки буде працювати продуктивно тоді, коли ми будемо мати тісні зв'язки з вами, коли будемо швидко осва-домлені про нас та про ваш настрій.

7) Пишіть про себе все, що у вас діється і присилайте своїх представ-ників до нас та на Загальні Збори нашої Громади.

8) Неодмінно висловіте українсь-кі газети та часописи, адреси кот-рих ми вам надіслали.

Надсилайте в газети листи і до-писи, вагайте, як найкраще ставте справу освідомлення про себе.

10) Збирайте гроші та підтримуй-те наші українські Організації.

11) Вписуйтесь членами до нашої Громади Штабу Західного фронту, збирайте внески.

Після з плечем, до спільної пра-ці і боротьби за нашу волю...

Адреса: Штаб Головнокомандую-чого армії. Зап. фронту. Комітет Української Громади.

Голова: Ц. Бурла, Секретар М. Щур.

НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

До Українців м. Харбін. І. Шах мурі.

Учителю, брати мої, Думайте, читайте і чужому наукайтесь. Й свого не цурайтесь.

Бо хто мані забуває Того Бог карає Чужі люди цунаються, В хату не пускають...

В своїй хаті, своя правда і сила і воля...

Т. Г. Шевченко.

Пам'ятуючи заповіті свого апа-стола волі, правди і науки Т. Г. Шевченка, Рада Українського клу-бу в Харбіні відкрила біплатну школу для бідних дітей. Нача-льник учебного ступію дороги, предло-жив для цього помешкання 2—3 ж. д. школи, де і почалась учоба з 2-го октябрю 1916 року. Занимались пи-сля обіда.

Тепер Рада постановила пост-роїть такий будинок, де б могли від-критись не тільки діти, але й до-рослі. Для цього Рада Общества К. В. ж. д. одвила дешево участок той скільке вагонів скільки дали—нава біз власної вагонів лісу, той зай-тисяд карбованців, той предложив тисяч карбованців, той предложив оборудувати школу меблем, та об-робити її на свій кошт. Той пред-ложив свою працю даремно.

Будинок буде коло 500 квадрат. са-моштом коло 140 тисяч карб. Зіб-рання грошей не хавта. Рада клу-ба звертається до всіх українців за допомогою. Всього року жорст-но насилали до скарбникого клубу І. Г. Сарбуба.

Електро-Друкарня М. І. Білізева, М. Харізаровськ